

Om ikke å slå barn

Marie Hellen og Lilly Marie Sætre Liadal

Vi er to vernepleiere som valgte å ta siste praksis av utdanningen vår i sør. Dette var en måte å få nye, spennende og annerledes utfordringer på og få se hvordan helsevesenet fungerte i et land så ulikt vårt eget. Møtet med senteret ble ikke i nærheten av det vi hadde sett for oss. Vi følte oss ofte hjelpeløse i situasjoner der lærerne brukte pinner eller kjepper til å holde og slå barna med. Vi hadde problemer med å akseptere det som skjedde.

Mot en ny erfaring

Vi ble utplassert på et dagsenter for barn og unge med ulike funksjonsnedsettelse og psykiske problemer. Vi skulle jobbe som studenter på senteret i tre måneder og delta på dagsenteret, i fysioterapi-avdelingen og dra på hjemmebesøk.

Mye av kunnskapen og våre tidligere erfaringer kunne ikke brukes her. Det var mange tøffe og ukjente situasjoner. Mange av barna var foreldreløse og hadde blitt forlatt av familien i ung alder. Forholdene på senteret var nok ofte bedre enn det som tidligere hadde vært hjemmet deres. Men også her på senteret hadde de lite og ofte

ødelagte klær, nesten ingen leker og et magert kosthold. Heldigvis var det mulig for oss å bidra noe i forhold til disse basale behovene.

En annerledes hverdag

Barna som bodde på senteret hadde ulike funksjonsnedsettelse som Cerebral Parese, Downs syndrom og psykiske problemer. Den første måneden brukte vi en del tid på å observere og tilpasse oss den for oss ukjente kulturen. Noen av lærerne var dyktige i sin undervisning og hadde mange gode tanker og ideer som ble brukt i klasserommet. De brukte for eksempel

Et fint leketøy med enkle midler.

Populært besøk og samtale på fingerspråk.

Noen av lærerne var dyktige i sin undervisning og hadde mange gode tanker og ideer som ble brukt i klasserommet. De brukte for eksempel mye sang, musikk og dans, der alle barna ble involvert.

mye sang, musikk og dans, der alle barna ble involvert. En av lærerne var utrolig flink til tegnespråk og tegn – til – tale og hadde undervisninger til barna som hadde nedsatt hørsel. En del av barna ble også tatt ut av dagsenteret og gitt engelskundervisning.

Men vi observerte også mange situasjoner der de ansatte brukte fysisk straff mot de minste barna. Ofte ble barna slått når de var urolige eller kranglet med

hverandre, andre ganger fikk de små «klaps» på rumpa når de skulle inn om kvelden.

Vi observerte også at når det oppsto konflikter eller problemer barna imellom, løste barna det ofte med å slå. Dette kunne skje under måltid, i lek, på dagsenteret og før leggetid. De yngste og svakeste barna som for eksempel hadde cerebral parese var spesielt utsatt. De hadde lite å stille opp med mot de større barna og fikk stadig nye sår og skader.

Men vi observerte også mange situasjoner der de ansatte brukte fysisk straff mot de minste barna.

De voksne reagerte forskjellig på hvordan barna behandlet hverandre. Noen ganger ble barna som slo, fysisk straffet av en voksen, andre ganger ble de ignorert. Det virket på oss som en ond sirkel der de voksne slo barna og barna slo de som var mindre enn seg.

Vi følte ofte vi burde gripe inn og stoppe lærerne, samtidig som vi visste at det ikke ville løse noe. Fysisk straff var en akseptert måte å disiplinere barna på her på senteret. Vi mener fysisk straff er farlig for barn, og kan forårsake større og mindre somatiske skader (Neumayer, Meyer & Sveaass, 2008). Ulike studier har vist at barn som opplever fysisk straff kan utvikle en voldelig atferd og psykiske problemer senere i livet. Fysisk straff mot barn er et alvorlig globalt problem, men er en

akseptert handling i mange land i verden (Krug et. al., 2002)

Etter episoder der barn var blitt slått prøvde vi heller å trøste dem og gi dem trygghet. Det å gi trøst var noe vi ikke så lærerne gjorde, og iblant fikk vi noen undrende blikk fra lærerne når vi klemte og trøstet barn som gråt. Vi var ofte frustrerte og følte sinne overfor de ansatte.

Vi var ofte frustrerte og følte sinne overfor de ansatte. Det virket som om de ansatte mente straff var en god måte å få barna til å respektere voksne på. Vi opplevde derimot at barna følte smerte, ydmykelse og redsel ovenfor de voksne.

De er mange barn i klasserommet på forskjellig alderstrinn og med forskjellige behov.

Ut på tur og aldri...

Det virket som om de ansatte mente straff var en god måte å få barna til å respektere voksne på. Vi opplevde derimot at barna følte smerte, ydmykelse og redsel ovenfor de voksne.

Å ta tak – hva gjør vi

Vi mener at barn, uansett om de har en diagnose eller ikke, trenger å bli møtt med tiltro og tillit for å utvikle selvtillit og pågangsmot (Befring, 2007). Vi hadde et sterkt ønske om at barna skulle få en bedre og tryggere hverdag, slik at de kunne utvikle seg og føle seg verdig. Så langt vi

oppfattet, drøftet ingen av de ansatte bruken av fysisk straff. Vi var veldig nervøse for å ta opp et tema som virket så tabu, men samtidig var situasjonen så alvorlig at vi ikke kunne la det ligge. Ett sted måtte vi begynne!

Vi snakket mye sammen om hvordan

det beste ville være å samle alle til et møte der vi tok opp temaet fysisk straff, og der vi kunne reflektere og diskutere sammen.

vi skulle legge frem dette for lærerne. Refleksjon og det å være kritisk til egen og andres praksis er en viktig kilde til læring og endring. Vi ville ikke fremstå som bedrevitere, men ønsket å få til en jevnbyrdig dialog. Vi følte derfor at det ville bli galt å holde en forelesning der vi stod fram som «eksperter». Vi resonnerter oss frem til at det beste ville være å samle alle til et møte der vi tok opp temaet fysisk straff, og der vi kunne reflektere og diskutere sammen. Vi skulle prøve å være nøytrale, være lyttende og ydmyke, og håpe at lærerne selv ville komme frem til at deres egen adferd hadde innvirkning på barna.

Vi forberedte oss godt ved å lese ulike artikler om kulturforskjeller og bruk av fysisk straff. Vi tok utgangspunkt i Banduras teori om observasjonslæring (Bandura, Ross & Ross, 1963) som viser hvordan barn imiterer andres atferd. I tillegg skrev vi en liste med alternativer til fysisk straff. Vi visste at det ville bli vanskelig å overbevise lærerne om å slutte å straffe barna fysisk, men vi ville så gjerne høre deres tanker og refleksjoner rundt dette.

Å møte de voksne

Det var tilsammen 16 voksne på møtet, rundt halvparten var lærere, noen

Gode venner.

studenter fra andre steder i landet, og resten var andre ansatte ved senteret. Vi startet med å fortelle om våre observasjoner av at barna slo hverandre. Deretter spurte vi om noen av de ansatte hadde noen tanker rundt dette. Vi fikk mange svar. Noen mente at barna oppførte seg slik fordi de hadde en funksjonshemming, andre mente grunnen til atferden var at de kom fra familier med mye vold. En lærer foreslo at vi kunne løse problemet ved å ta med barna til kirken og gjennom religion lære dem at det å slå hverandre er galt. Ingen nevnte at deres egen atferd kunne ha innvirkning på barna. Fokuset til lærerne var på hvordan vi kunne forandre barna. Vi tolket svarene deres slik at det virket som om de tenkte at funksjonshemmingen var hovedårsaken til barnas atferd.

Vi fortalte litt om Banduras teori og om hvordan barn imiterer andre sin atferd. Deretter spurte vi om noen trodde at barna slo hverandre fordi de hadde observert denne atferden fra andre barn eller voksne. Alle var veldig stille og det ble en ukomfortabel situasjon. En av lærerne sa at hun ikke syntes det var greit å slå barna, men at en kunne true dem med en kjepp. Deretter dreide hun samtalen over på et helt annet tema. Bare to av lærerne snakket mens resten var tause. Etterhvert følte vi at møtet mistet tråden på tema, og vi

En av lærerne sa at hun ikke syntes det var greit å slå barna, men at en kunne true dem med en kjepp. Deretter dreide hun samtalen over på et helt annet tema.

avsluttet samtalen. Vi delte ut listen med alternativer til fysisk straff og snakket litt om noen av punktene. En av lærerne virket positiv til noen av alternativene. Vi avsluttet og takket for oppmøtet.

Et mislykket initiativ?

Etter møtet satt vi igjen med en følelse av at vi hadde mislykket. Hver gang vi prøvde å ta opp problemstillingen rundt fysisk straff ble samtalen dreid over på noe annet. Ansvar ble lagt på barna og det ble ingen diskusjoner eller refleksjoner slik som vi hadde håpet på. Vi innså at det å slå barn kanskje var en naturlig reaksjon, og ikke noe å reflektere rundt i dette miljøet. Men vi opplevde samtidig at det synes å være et ømt tema for de voksne. Vi spurte oss selv hva vi kunne gjøre for å minske slåingen på senteret?

Etter nesten tre måneder på senteret hadde vi fått mer kunnskap og noe større forståelse for kulturen. Vi hadde fått gode relasjoner med barna, lærerne og de andre ansatte, og var blitt godt vant med den nye hverdagen. Vi trivdes mye bedre i den lille landsbyen tross alle utfordringene. Fortsatt var fysisk straff et stort problem.

Vi prøver igjen

Vi hadde ikke særlig lyst til å ha et nytt møte, fordi det forrige ikke gikk så bra som vi hadde håpet på. Likevell følte vi et ansvar for å gjøre noe for disse fantastiske barna vi var blitt så glade i. Vi bestemte oss for å gjøre et nytt forsøk, der vi ville snakke med lærerne om bruken av fysisk straff.

Denne gangen hadde vi en ny strategi. Vi hadde på forhånd skrevet ned spørsmål

Vi fortalte litt om at det tidligere ble brukt fysisk straff overfor barn i Norge, og at det fortsatt skjedde, men at det fra 1987 har vært forbudt.

på swahili til lærerne som de skulle svare på hver for seg. Svarene var anonyme og vi håpet at det ville bli lettere å snakke om temaet etter å ha skrevet litt om det på egenhånd. Denne gangen var det bare fire lærere som møtte opp. Vi ba dem svare på spørsmålene de hadde fått utdelt. Etter at alle hadde skrevet svar samlet vi dem inn og spurte om noen hadde tanker rundt det å bruke fysisk straff. Denne gangen ble det mye mer diskusjoner og refleksjoner enn sist. En lærer sa han ikke synes fysisk straff var bra. En annen sa at det var mindre bruk av fysisk straff nå enn for 10 år siden.

Vi fortalte litt om at det tidligere ble brukt fysisk straff overfor barn i Norge, og at det fortsatt skjedde, men at det fra 1987 har vært forbudt. Andre metoder har blitt fremmet i oppdragelse av barn. Lærerne fortalte oss litt om landets historie, og at de syntes politiet og staten ikke gjorde noe for å redusere bruken av fysisk straff, og at det derfor fortsatt eksisterte. Selv om lovene hadde blitt strengere gjorde politiet ingenting med det. De fortalte at noen av barna kunne de slå i mange år uten at de lærte noe av det, og da følte de at det ikke var noe poeng i å bruke fysisk straff. En lærer sa også at hun likte tanken på å premiere barn som viste god atferd, noe vi hadde snakket om på forrige møte. Vi satt en stund og delte tanker og refleksjoner og avrundet møtet til slutt.

Mot en ny forståelse?

Da vi gikk fra dette møtet følte vi en liten seiersrus. Møtet hadde blitt mye mer positivt enn vi hadde trodd. Vi følte vi hadde blitt hørt og at noen av lærerne kanskje var på vei mot en ny forståelse. Alle lærerne var med i diskusjonen og det var en mye lettere stemning. Grunnen til dette kan være at det var færre til stede eller at noen likevel hadde fått litt utbytte av det forrige møtet vi hadde hatt. Det var godt å høre om deres tanker rundt bruk av fysisk straff, og at noen syntes det ikke var bra. Etter møtet leste vi gjennom svarene de hadde skrevet ned. De beskrev hvordan

Det var godt å høre om deres tanker rundt bruk av fysisk straff, og at noen syntes det ikke var bra.

de selv hadde opplevd å bli fysisk straffet på barneskolen. De fortalte at de følte smerte, at de var ukomfortable og redde, og at det var vanskelig å lære noe når de ble slått. På spørsmål om de hadde noen alternativer til det å bruke fysisk straff svarte de blant annet at en kunne snakke med barna, gi dem en advarsel eller belønne barn som viser god atferd.

Oppsummering

Fysisk straff ble sett på som vanlig disiplin på vårt praksissted. Dette var for oss vanskelig å akseptere. Svarene vi fikk av lærerne etter det andre møtet viste at fysisk straff var noe alle hadde opplevd i sin egen barndom. Det kunne virke som om det aldri ble satt spørsmålsteget ved om det fantes bedre alternativer. Vi var ofte frustrerte og følte sinne mot lærerne.

Det er veldig lett, men kanskje uriktig, å sammenligne vår vestlige kultur med en annen kultur. Det er viktig å ha et åpent sinn og anerkjenne at en har ulik bakgrunn, livsstil og tankesett.

Samtidig så vi at lærerne i mange situasjoner viste dyktighet og omsorg ovenfor barna. Vi forsto at lærerne ville barnas beste.

Det er veldig lett, men kanskje uriktig, å sammenligne vår vestlige kultur med en annen kultur. Det er viktig å ha et åpent sinn og anerkjenne at en har ulik bakgrunn, livsstil og tankesett. Men når det gjelder å slå barn, så er vi ikke villig til å akseptere det, selv om vi oppholder oss i en annen kultur. Men vi må samtidig respektere kulturen vi befinner oss i, og være villige til forhandlinger og unngå fordømmelser. Kulturer er i endring. Det er ikke lenge siden slag mot barn både var lovlig og mer vanlig i Norge,

Vi tror at mer kunnskap og større åpenhet er viktige steg mot å redusere bruken av fysisk straff mot barn. Endring tar tid, og vi hadde ingen forventninger om å endre tankesettet til de ansatte på praksisplassen vår. Vi følte likevel at det ble en større åpenhet rundt temaet fysisk straff etter de to møtene våre. Vi håper at vi har fått vist at det er mulig å få til små endringer og at det nytter å prøve. ●●●

Vi tror at mer kunnskap og større åpenhet er viktige steg mot å redusere bruken av fysisk straff mot barn. Endring tar tid

Kilder

- Bandura, A., Ross, D., & Ross, S. A. (1963). Imitation of film-mediated aggressive models. *Journal of Abnormal and Social Psychology*, 66 (1), 3-11. Tilgjengelig fra: <http://library.nhsggc.org.uk/mediaAssets/Mental%20Health%20Partnership/Paper%201%206th%20November%20Bandura%20Film-1.pdf>
- Befring, E. (2007): Kva er det som gjer den gode skolen god? I: O.H. Kaldestad m.fl (red.). «Grunnverdier og pedagogikk». Bergen: Fagbokforlaget.
- Halland, B. (2007) Avskaffelse av fysisk straff av barn i Norge 1889-1936. Tilgjengelig fra: https://bora.uib.no/bitstream/handle/1956/2366/Masterthesis_Halland.pdf?sequence=1
- Krug, E. G., Dahlberg, L. L., Mercy, J. A., Zwi, A. B., Lozano, R. (2002). World report on violence and health. World Health Organization. Tilgjengelig fra: http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/42495/1/9241545615_eng.pdf?ua=1
- Sissel M. Neumayer, Melinda A. Meyer og Nora Sveaass (2008) Forebygging av vold i oppdragelsen - Samarbeid mellom hjelpeapparat og minoritetsforeldre - en kunnskapsoversikt. Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress. Tilgjengelig fra: http://www.nkvts.no/biblioteket/Publikasjoner/Vold_OppdragelseMinoriteter.pdf
- Soneson, U. (2005) Ending corporal punishment of children in Swaziland. Save the Children Sweden. Tilgjengelig fra: <http://www.endcorporalpunishment.org/pages/pdfs/EndingCP-Swaziland.pdf>

Annonse